

ZVÍŘE JAKO PŮVODCE ŠKODY

RADIM KOSTÍK

Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Česká republika

Abstract in original language

S chovem zvířat je spojena nejen radost z chovatelských úspěchů, ale také riziko vzniku škody. Vychází se z obecného ustanovení občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu. Při právním posouzení je třeba zohlednit nejen preventivní opatření ze strany chovatele řádně zabezpečit zvíře, ale také spoluzavinění poškozeného, který si má uvědomovat nebezpečí kontaktu s cizím zvířetem. Samostatnou otázkou je odpovědnost za škodu způsobenou volně žijící zvěří a zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem omezovat.

Key words in original language

Zvíře, odpovědnost za škodu, spoluzavinění poškozeného, preventivní opatření, myslivost.

Abstract

As regards animal breeding there is not only the breeder's joy of success, but also the hazard of damage caused by the animal. This proceeds from a provision of the civil law about the liability for damage. From the legal point of view it is not only necessary that preventive measures on the part of the breeder are taken (properly secure the animal), but it is also required to consider any contributory fault on the side of the injured person who has to be aware of the danger of the contact with an unknown animal. Another problem is the liability for damage caused by feral animals and those animals, the numbers of which is impossible to reduce by hunting.

Key words

Animal, liability for damage, contributory fault, injured person, preventive measures, hunting.

1. ÚVOD

Živé zvíře je zvláštním druhem věci v právním smyslu (*sui generis*) a ustanovení občanského zákoníku o věcech lze na živé tvory použít pouze přiměřeně v rozsahu, ve kterém to neodporuje povaze živého tvora a ustanovením zvláštního zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb. Mezi chovateli oblíbenými druhy zvířat jsou vedle psů a koček, také koně. Nelze zapomínat též na hospodářsky prospěšná zvířata a volně žijící druhy zvěře, které jsou součástí přírodního bohatství. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem se řídí vedle ustanovení o obecné odpovědnosti občanskoprávní, také zvláštní právní úpravou vztahující se na zvěř volně žijící, zvěř chovanou v uzavřených oborech a zvěř, jejíž početní stavy nelze lovem omezovat.

2. OBECNÁ ODPOVĚDNOST MAJITELE ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU ZVÍŘETEM

Předpokladem vzniku obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 občanského zákoníku (dále „obč. zák.“) je protiprávní úkon, tj. jednání, které je v rozporu s objektivním právem (s právním řádem), dále existence škody (majetková újma), příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce a vznikem škody a presumované zavinění. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická (či právnická) osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat), a tím, jak jednat měla, aby dostála svým povinnostem.¹

Vedle porušení povinnosti zákonné a smluvní zákon ukládá v ustanovení § 415 obč. zák. obecnou povinnost (tzv. generální prevence) každému počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku a na jiných hodnotách. Nedodržení této povinnosti je rovněž porušením právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák. Dopustila-li se fyzická (právnická) osoba jednání odporujícího povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám (§ 415 obč. zák.), je splněn jeden ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu ve smyslu § 420 obč. zák., neboť i samotné jednání v rozporu s § 415 obč. zák. je porušením právní povinnosti.²

Protiprávní úkon musí být poškozeným prokázán, stejně jako vznik škody a existence příčinné souvislosti (kauzálního nexu) mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody. Byly-li tyto předpoklady odpovědnosti poškozeným prokázány, zavinění se předpokládá, avšak za podmínek § 420 odst. 3 obč. zák. se škůdce může odpovědnosti zprostit, jestliže prokáže, že škodu nezavinil. Tato presumpce zavinění se vztahuje jen na zavinění nedbalostní; stačí však, že jsou dány skutečnosti, které svědčí o tom, že jde o nedbalost nevědomou. Škůdce nevěděl, že svým jednáním může poškodit zdraví nebo majetek druhého, či jiné hodnoty, ačkoliv o tom vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl; takto je nedbalostní jednání definováno trestním zákoníkem, z kterého je třeba vycházet, neboť občanský zákoník pojem zavinění, jeho formy a druhy nevymezuje.³

Tyto zásady se uplatní i v případě, že škoda byla způsobena domácími chovanými zvíředy, přičemž odpovědnost chovatele za škodu podle § 415 a § 420 obč. zák. je třeba posuzovat z hlediska

---

¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 972/2003.

² Srov. tamtéž.

³ Srov. tamtéž.

potřebného dozoru nad chovaným zvířetem, neboť jeho majitel je povinen učinit potřebná opatření k tomu, aby zvířata nemohla způsobit škodu; forma opatření přitom záleží na konkrétním případě. I zde platí obecně předpokládané zavinění s možností vyvinění se ve smyslu ustanovení § 420 odst. 3 obč. zák., jestliže občan jako chovatel, který zvíře živí, opatruje a má nad ním dozor, prokáže, že škodu nezavinil (např. že si ji způsobil sám poškozený anebo třetí osoba, nebo že vznikla náhodou, pokud k uplatnění této náhody sám zaviněně nevytvořil podmínky).⁴

Z hlediska důkazního břemene v řízení o náhradu škody způsobené domácí chovaným zvířetem je tedy na poškozeném, aby prokázal splnění předpokladů odpovědnosti za škodu podle § 415 a § 420 odst. 1 obč. zák. a na škůdci prokázání takových skutečností, jimiž se odpovědnosti zproští.⁵

Pokud např. pes volně pobíhá bez dozoru po veřejné komunikaci a způsobí dopravní nehodu, při níž je poškozen automobil, je zřejmé, že majitel psa kritického dne nevykonával nad svým chovaným zvířetem náležitý dozor a že si nepočínal tak, aby se pes nezaběhl na silnici, a neučinil tedy vše, aby zabránil vzniku škody; již tím je z občanskoprávního hlediska dáno protiprávní jednání (opomenutí) žalovaného podle § 420 odst. 1 obč. zák., přičemž zavinění ve formě nevědomé nedbalosti se předpokládá.

3. PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ CHOVATELE

Forma prevenčního opatření směřujícího k tomu, aby majitel měl náležitý dozor nad svým zvířetem, záleží jen na chovateli, když žádný právní předpis neurčuje, jak má být zvíře zajištěno. V případě psa půjde o uvázání, umístění v boudě, v oplocení atd., a ani neurčuje, jaká má být síla drátěného pletiva, kterým má být kotec psa tohoto kterého plemene, stáří a velikosti obehnán, vybudován a proti úniku zvířete zabezpečen. Je tudíž na majiteli, aby učinil vše pro to, aby vzniku škody zabránil, a z tohoto hlediska není rozhodující, jakým způsobem je zařízení pro zabránění úniku zvířete vybudováno, nýbrž to, že zvíře z něj může uniknout, pohybovat se po veřejném prostranství a způsobit škodu.⁶

Forma prevenčního opatření směřujícího k zabránění možnosti způsobení škody a k tomu, aby majitel měl náležitý dozor nad svým zvířetem, tak záleží jen na něm a pokud se např. zdržuje se svým psem

---

⁴ Srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 25. 5. 1979, sp. zn. 3 Cz 31/79, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 5/1981.

⁵ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1094/2001.

⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 972/2003.

na veřejně přístupném místě, má k tomu přizpůsobit výběr vhodných preventivních opatření (např. náhubek, uvázání, délka vodítka, dohled apod.).⁷

S ohledem na množství řešených případů vzniku škody v důsledku útoku psa dovedla judikatura, že je povinností vlastníka, případně toho, komu vlastník psa svěří, zajistit psa takovým způsobem, aby zabezpečil ochranu okolí, zejména ostatních osob. Pokud neprovede potřebná opatření, kterými by minimalizoval možné škodlivé chování psa a případné negativní následky takového chování, lze konstatovat, že nezabezpečil ochranu ostatních osob, ačkoliv mohl předpokládat, že pes může vlivem konkrétních okolností změnit své chování a být dokonce útočný a agresivní. Majitel či chovatel zvířete by měl předpokládat, že může dojít k nepřiměřenému a nebezpečnému chování zvířete, a měl by být na takovou situaci připraven tak, aby ji zvládl. Pokud se totiž rozhodne k chovu zvířete, je třeba:

- seznámil se vším, co s chovem souvisí,
- je povinen se vždy postarat o to, aby předcházel možné škodě způsobené zvířetem.

Obsah jeho prevenční povinnosti přitom úzce souvisí také s místem, kde se chovatel se zvířetem nachází, neboť odlišné povinnosti budou chovatele stíhat při jejich pobytu na místě, na němž přímo nehrozí vznik škody na zdraví či na majetku třetích osob s ohledem na všechny předvídatelné okolnosti, oproti místu, kde například zvýšený výskyt a pohyb osob možnost vzniku škody podstatně zvyšuje, a proto je nezbytné psa zabezpečit i za pomoci prostředků, jež by jinak situace nevyžadovala.⁸

Na veřejném prostranství lze objektivně předpokládat nebezpečí vzniku škody při možném kontaktu psa s cizím člověkem, např. dětmi hrajícími si v blízkém okolí, jejichž pohyb nelze dopředu předvídat. Přestože pes leží na dece v bezprostřední blízkosti jeho majitele a je plně pod jeho kontrolou, nelze přehlédnout, že se chovatel vypravil se svým psem na veřejné místo, kde se nachází velké množství lidí, což ve svém důsledku klade vyšší nároky na splnění prevenční povinnosti žalovaného, který na takovém místě musí dbát zvýšené opatrnosti a obezřetnosti. Z tohoto důvodu je také nutné dovodit povinnost chovatele zabránit možnému kontaktu jeho psa s další osobou na takto frekventovaném místě. Samotná skutečnost, že pes bez náhubku a vodítka leží na dece se svým pánem, evidentně není dostatečným opatřením k zabránění vzniku možné škody na zdraví dítěte při

---

⁷ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3896/2007.

⁸ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, 25 Cdo 2432/2008, publikovaný pod R 66/2009 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

kontaktem se psem. S ohledem na okolnosti vzniku škody na zdraví dítěte nelze příčinu jejího zranění označit za náhodu, k jejímuž naplnění sám chovatel nepřispěl, tj. že svým jednáním neporušil § 415 obč. zák., a že tak nebyly naplněny předpoklady jeho odpovědnosti za škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák.⁹

S ohledem na shora uvedené nelze omezit preventivní opatření k zabezpečení psa pouze na veřejná místa, ale tato povinnost se vztahuje i na soukromé prostory (dům, byt), kde sice lze oprávněně očekávat menší riziko vzniku škody, na druhé straně je třeba zohlednit např. přítomnost cizích osob, které pes nezná a není na ně zvyklý, a zejména přítomnost dítěte, jehož jednání a reakce mohou být neočekávané a iracionální, což od chovatelů vyžaduje zvýšenou pozornost i v domácím prostředí. Bez významu je pak okolnost, že pes je cvičený a nikdy se neprojevil agresivním a či nebezpečným způsobem. Povinností majitelů psa je tak přizpůsobit preventivní opatření dané situaci a chovat se obezřetně, kupříkladu zabránit tomu, aby se v jedné chvíli pes a dítě nacházeli v těsném prostoru bytu a dostali se do vzájemného kontaktu, který může vytvořit nebezpečí agresivní reakce psa na impulsní chování dítěte.¹⁰

4. SPOLUZAVINĚNÍ POŠKOZENÉHO PŘI KONTAKTU SE ZVÍŘETEM

Při uplatňování nároku na náhradu škody je třeba si uvědomit, zda škoda byla způsobena výlučně zvířetem či sám poškozený se na vzniklé škodě svým jednáním podílel. Přestože poškozený jako žalobce vidí protiprávní jednání zcela na straně škůdce (zvířete), může procesní obrana chovatele spočívat právě v tvrzení konkrétního jednání poškozeného, jež mělo podíl na vzniku škody. Soud se při rozhodování sporu bude zabývat nejen tím, zda byly splněny všechny předpoklady pro vznik škody, ale též jednáním poškozeného, které se mohlo na vzniku škody podílet, přičemž v řízení o žalobách na náhradu škody je soud povinen i bez návrhu zkoumat, zda jsou dány důvody pro omezení odpovědnosti žalovaného v důsledku spoluzavinění poškozeného.¹¹ Soud v případě kladného zodpovězení otázky vzniku škody bude muset též řešit, do jaké míry lze spoluodpovědnost poškozeného zohlednit, a zda lze poškozenému požadovaný nárok přiznat.

Občanský zákoník upravuje zavinění poškozeného v § 441 podle něhož, byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese

---

⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, 25 Cdo 2432/2008.

¹⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3516/2007.

¹¹ Srov. zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. 12. 1979, sp. zn. Pls. 2/79.

škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

Při spoluúčasti poškozeného na vzniku škody způsobené zvířetem je třeba zohlednit okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že zavdal jakoukoli příčinu pro agresivní reakci zvířete, např. vyprovokoval ho, dotkl se ho, šlápl na něj či jej jiným způsobem dráždil apod. Spoluzavinění poškozeného, jenž byl pokousán psem, však nelze spatřovat v tom, že na veřejně přístupné cestě vstoupil do prostoru, v němž se pes uvázaný na vodítku mohl volně pohybovat. V takovém chování poškozeného nelze spatřovat porušení obecné preventivní povinnosti podle ustanovení § 415 obč. zák.¹²

Příčiny vzniku škody na zdraví poškozeného dítěte mohou spočívat rovněž v chování jeho samotného, příp. jeho zákonného zástupce (rodiče). Pokud osoba vykonávající nad nezletilcem dohled nečinila dostatečná opatření k tomu, aby se pes neocítl s nezletilým v bližším kontaktu, a ani např. v průběhu pobytu a pohybu kolem zvířete na nezletilého nedohlížela, ačkoli věděla, že se pes kolem dítěte volně pohybuje, zanedbala řádný dohled nad nezletilým, jemuž byla zvířetem způsobena škoda na zdraví. Tuto skutečnost nelze hodnotit jako spoluzavinění nezletilého poškozeného. Rodič nezletilého dítěte v takovém případě odpovídá za škodu podle § 420 a § 438 obč. zák. společně s těmi, kdo škodu způsobili, podle své účasti na způsobené škodě.¹³

Co se týče posouzení rozsahu odpovědnosti majitele zvířete a osoby poškozeného za vzniklou škodu, tak ti, kdo škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na jejím vzniku. Stanovit poměr účasti více odpovědných osob na vzniku škody nelze exaktním způsobem, uplatňuje se zde tedy volná úvaha soudu, založená na zhodnocení všech okolností individuálního případu. Je třeba zohlednit zejména místo vzniku škody či možnost objektivně škodě zabránit.¹⁴

5. ŠKODA ZPŮSOBENÁ ZVÍŘATY PŘI VÝKONU PROVOZNÍ ČINNOSTI

Chov zvířat je realizován často, tzv. provozním způsobem v rámci výkonu podnikatelské činnosti, děje se tak nejen při chovu hospodářských zvířat, tj. při výkonu zemědělské výroby, ale také z důvodu čistě chovatelských jako je např. chov koní. Za škodu způsobenou při provozu podnikatelské činnosti odpovídá provozovatel

---

¹² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3896/2007.

¹³ Srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 5. 1973, sp. zn. 9 Co 266/73, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 44/1974.

¹⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3516/2007.

této činnosti podle ustanovení § 420a obč. zák., neboť škoda byla vyvolána zvláštní povahou provozní činnosti. Jde o objektivní odpovědnost bez ohledu na zavinění a jejím předpokladem není ani protiprávní úkon (porušení povinnosti), ale určitá škodní událost vyvolaná provozní činností, která byla příčinou vzniku škody. Zproštění odpovědnosti provozovatele (tzv. liberace) je omezena na dva důvody, a to neodvratitelnou událost a jednání poškozeného. Provozovateli tak nelze ukládat povinnost z odpovědnosti za škodu vůbec či zčásti, jestliže si ji poškozený způsobil zcela či zčásti sám svým jednáním. Pokud je tedy jednání poškozeného jedinou příčinou vzniklé škody, škodu v plném rozsahu ponese sám poškozený. Pokud je ale jeho jednání jen jednou z příčin a další příčina spočívá v provozní činnosti provozovatele, nese poškozený škodu jen poměrně a částečně za ni odpovídá i provozovatel.¹⁵

Vyvolávajícím činitelem vzniku škody při chovu hospodářských zvířat může být sama činnost, jež má provozní povahu, nebo věc při ní použitá, byl-li škodlivý následek způsoben právě povahou této činnosti či věci, tedy jejími typickými či charakteristickými vlastnostmi, jimiž se projevuje navenek. Škoda vyvolaná provozní činností je důsledkem samotného charakteru určitého provozu, nemusí jít o protiprávní jednání. Obecná odpovědnost za škodu podle § 420 obč. zák. přichází v úvahu, jestliže by příčinou vzniku škody bylo přímo porušení povinností, bez něhož by ke škodě nedošlo, nicméně to odpovědnost provozovatele podle ustanovení § 420a odst. 1 obč. zák. automaticky nevylučuje.¹⁶

Pokud dojde, např. k poškození vozidla na vozovce v důsledku střetu s jalovicí, jež samovolně s částí stáda unikla z výběhu, který v rámci své podnikatelské činnosti v oblasti zemědělské produkce - chovu dobytka - provozuje její vlastník, odpovídá podle ustanovení § 420a obč. zák. Únik dobytka z ohradníku na pastvině patří k projevům chování zvířete v určitých situacích, jež nelze a priori vyloučit. Pokud pochybení vlastníka při zajištění dobytka v ohradníku nebylo zjištěno, střet vozidla se zvířetem volně se pohybujícím na dálnici měl tedy svůj původ v samotném chování zvířete, nikoliv v protiprávním jednání určitého subjektu (§ 420 obč. zák.), a nešlo o neodvratitelnou událost (§ 420a odst. 3 obč. zák.) ani o nějakou zcela výjimečnou náhodu.¹⁷

Zvláštní povahu provozní činnosti představuje také chov koní. Objektivní odpovědnost chovatele (provozovatele) se tak uplatní v rámci výkonu všech činností, které s tímto provozem souvisí, a

---

¹⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1479/2002.

¹⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4841/2009.

¹⁷ Srov. tamtéž.

v nichž má tato činnost svůj původ. Bude tomu tak při výcviku sportovní jízdy či rekreačních vyjížděk na koni nejen v jízdárně, ale i ve volné přírodě. Pokud při této činnosti dojde ke škodné události v důsledku pádu z koně, tak chovatel (provozovatel) odpovídá za škodu na zdraví podle § 420a odst. 1, odst. 2 písm. a) obč. zák. V této souvislosti je však také třeba zohlednit to, zda škoda nebyla zčásti způsobena i jednáním poškozeného jezdce. Jeho jednání bude jednou z příčin vzniku škody tehdy, pokud jezdec byl vybavený pouze minimem znalostí o povaze a chování koní a přesto – při vědomí vlastní nezkušenosti – podstoupil riziko spočívající ve vyjížděce na koni. Úplná liberace provozovatele je vyloučena, pokud jednání poškozeného bylo příčinou vzniku škody teprve ve spojení s nepřiznivým působením provozované činnosti, tj. nepředvídatelným chováním koně.¹⁸

6. ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU VOLNĚ ŽIJÍCÍ ZVĚŘÍ A ZVĚŘÍ, JEJÍŽ POČETNÍ STAVY NELZE LOVEM OMEZOVAT

Povinnost k náhradě škody způsobené v honitbě na honebních pozemcích nebo na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě, ovocných kulturách nebo na lesních porostech volně žijící zvěří nese uživatel honitby. Odpovědnost za škodu způsobenou zvěří je v ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o myslivosti), konstruována jako odpovědnost za škodnou událost, tedy každé škodlivé působení zvěře na zemědělské pozemky, polní plodiny a zemědělské porosty. Svou povahou jde o odpovědnost objektivní, kde se zavinění uživatele honitby nevyžaduje. Práva a povinnosti uživatele honitby jako odpovědného subjektu a uživatele honebních pozemků jako poškozeného, jakož i další vztahy s tím související jsou upraveny v zákoně o myslivosti jako úpravě zvláštní, a obecná ustanovení občanského zákoníku se tak neužijí.

Zákon o myslivosti v ustanovení § 54 odst. 1, 2 vymezuje případy, kdy se nehradí škoda způsobená volně žijící zvěří, jde o vznik škody na pozemcích nehonebních, na vinné révě neošetřené proti škodám způsobeným zvěří, na neoplocených květinových školkách nebo zahradách ovocných a zelinářských, na stromořadích a stromech jednotlivě rostoucích, jakož i na vysokocenných plodinách. O tom, která plodina je vysokocenná, rozhoduje v pochybnostech orgán státní správy myslivosti. Nehradí se rovněž škody způsobené zvěří na zemědělských plodinách nesklizených v agrotechnických lhůtách a dále škody na zemědělských plodinách uskladněných na honebních pozemcích, pokud osoba, která plodiny uskladnila, neprovedla zároveň opatření za účelem účinné ochrany proti škodám způsobeným zvěří. Nehradí se rovněž škody na lesních porostech chráněných oplocením proti škodám způsobeným zvěří, na jedincích poškozených

---

¹⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 22/2008.

jen na postranních výhonech a v lesních kulturách, ve kterých došlo okusem, vyloukáním nebo vyrýváním stromků ke každoročnímu poškození méně než 1 % jedinců, a to po celou dobu do zajištění lesního porostu, přičemž poškození jedinci musí být rovnoměrně rozmístěni po ploše.

Výkon práva myslivosti se spojuje s určitými územními celky, které se administrativním způsobem vytvářejí na honebních pozemcích. Uživatelem honitby je pak držitel (vlastník) honitby, tj. osoba, které byla rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti honitba uznána, pokud honitbu využívá sám, nebo osoba, které držitel honitby honitbu pronajal, jinak bude honitba přičleněná k jiné honitbě, popř. k rozdělené k několika honitbám.

Vlastník, popřípadě nájemce honebního pozemku, je povinen činit přiměřená opatření k zabránění škod způsobených zvěří, přičemž však nesmí být zvěř zraňována. Stejná opatření může učinit se souhlasem vlastníka honebního pozemku uživatel honitby.¹⁹ Za přiměřená opatření vzhledem se považují taková opatření, která jsou technicky přiměřená a ekonomicky únosná. Půjde tak např. o náležité ohrazení, o instalaci zařízení k plašení zvěře apod.²⁰

Podle § 55 odst. 1 písm. a) zákona č. 449/2001 Sb. nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí poškozený u uživatele honitby uplatnit u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla. Podle odstavce 2 téhož ustanovení současně s uplatněním nároku na náhradu škody způsobené zvěří vyčíslí poškozený výši škody. Na polních plodinách a zemědělských porostech, u nichž lze škodu vyčíslit teprve v době sklizně, ji poškozený vyčíslí do 15 dnů po provedené sklizni.

Citované ustanovení upravuje specifický způsob uplatnění náhrady škody způsobené zvěří u uživatele honitby. Je-li uplatňován nárok na náhradu škody způsobené zvěří na polních plodinách a zemědělských porostech, kterou lze vyčíslit teprve v době sklizně, lze sice škodu vyčíslit až ve lhůtě 15 dnů po provedení sklizně, nicméně i v tomto případě je třeba nárok na náhradu škody uplatnit u uživatele honitby do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla. Tuto poněkud nevhodně zvolenou dikci zákona Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008, vyložil tak, že vznikem škody se zde myslí škodná událost, tedy každé jednotlivé působení zvěře na zemědělské pozemky, polní plodiny a zemědělské porosty, od níž počíná běžet lhůta 20 dní k uplatnění náhrady škody u uživatele honitby. Jde-li o škodu na polních plodinách a zemědělských porostech, kterou lze vyčíslit až v době sklizně, spočívá uplatnění škody ve sdělení uživateli honitby, kde a v jakém rozsahu jsou plodiny

---

¹⁹ § 53 zákona o myslivosti.

²⁰ Obdobně též usnesení Občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 8. 1986, sp. zn. Cpj 44/85.

a porosty působením zvěře poškozeny a že poškozený na něm požaduje náhrady takto vzniklé škody; k vyčíslení této škody je pak stanovena lhůta 15 dní od provedení sklizně.

Zákon vychází z předpokladu, že vlastník (uživatel) obhospodařující zemědělský pozemek stav výpěstků průběžně sleduje,²¹ a vyžaduje tak od něj, aby v relativně krátké prekluzivní lhůtě odpovědnou osobu na vzniklou škodu a svůj zájem požadovat její náhradu upozornil, čímž patrně sleduje jak cíle preventivní (možnost zákroku proti zvětšování škody), tak reparační (včasné zajištění důkazních prostředků prokazujících původ a rozsah škody). Pokud by byla postupně vznikající škoda chápána jako jeden celek a nárok na její náhradu bylo možné uplatnit až po „ustálení poměrů“, tedy s větším časovým odstupem od konkrétního škodlivého působení zvěře na zemědělské porosty, bylo by již značně obtížné (ne-li nemožné) určit původce a rozsah takto vzniklé škody, případně další předpoklady vzniku odpovědnostního vztahu. Lhůta 15 dnů od provedení sklizně je pak stanovena k vyčíslení majetkové újmy, jež následkem škodné události vznikla.²²

Poškozený a uživatel honitby se mají o náhradě škody způsobené zvěří dohodnout. Pokud uživatel honitby nenahradí škodu do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok a vyčíslil výši škody nebo ve stejné lhůtě neuzavřel s poškozeným písemnou dohodu o náhradě této škody, může poškozený ve lhůtě 3 měsíců uplatnit svůj nárok na náhradu škody u soudu.²³

Uživatel honitby je zproštěn odpovědnosti a odpovědnost přejímá stát jen v případě, že jde o škodu způsobenou zvěří, jejíž početní stavy nemohou být loven snižovány. Podrobnosti o poskytování náhrad škod způsobených těmito druhy zvěře (chráněnými živočichy) upravuje zákon č. 115/2000 Sb. Vymezuje vedle podmínek pro uplatnění nároku na náhradu škody také rozsah odškodnění a orgány ochrany přírody, které jsou povinny vzniklou škodu uhradit. Byla-li poskytnuta náhrada škody podle tohoto zákona, nelze poskytnout náhradu škody podle zákona o myslivosti a naopak.²⁴

Ustanovení § 52 odst. 3 zákona o myslivosti upravuje odpovědnost za škodu způsobenou zvěří, která unikla z obory. Takovou škodu je povinen hradit uživatel obory, tj. často vlastník v oboře chované zvěře. Uživatel obory se zproští odpovědnosti tehdy, prokáže-li že uniknutí zvěře bylo umožněno poškozením ohrazení obory

---

²¹ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03.

²² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008.

²³ § 55 odst. 3 zákona o myslivosti.

²⁴ § 11 odst. 3 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

neodvratitelnou událostí nebo osobou, za níž neodpovídá. Za neodvratitelnou událost je třeba považovat takovou událost, která nastane nezávisle na vůli uživatele obory. Konkrétně půjde o vichřici, povodeň, sesuv půdy apod. Za osobu, za níž uživatel osoby podle citovaného ustanovení neodpovídá, tak lze považovat osobu odlišnou od zaměstnance uživatele či člena mysliveckého sdružení užívající oboru. Ve své podstatě jde i zde o objektivní odpovědnost za škodu způsobenou v oboře chovanou zvěří s možností liberace v případě nastanuvší neodvratitelné události či jednání třetí osoby odlišné od uživatele honitby.

7. ZÁVĚR

Majitel domácky chovaného zvířete, příp. osoba, jíž bylo zvíře svěřeno, je zodpovědný za škodu způsobenou tímto zvířetem podle ustanovení § 420 obč. zák. Majitele stíhá prevenční povinnost spočívající v dodržení náležitého dohledu na zvířetem, aby nedošlo ke vzniku škody nejen na majetku, ale zejména na zdraví třetích osob. Formy preventivních opatření nejsou nikde uvedeny a záleží na individuálních okolnostech, tj. místě, kde se zvíře nachází, na druhu zvířete a jeho vlastnostech, z nichž chovatel – řádně seznámen s reakcemi svého zvířete – by měl dovodit taková opatření, aby zamezil vzniku škodného následku.

Povinnost chovat se v konkrétní nastalé situaci způsobem nezavdávajícím příčiny vzniku škody má též poškozený. Je nutno si uvědomit, že chování cizích osob se může z pohledu zvíře jevit jako nepřátelské a může vyvolat jeho agresivní reakci. Při jakémkoli kontaktu zvířete s cizí osobou musí mít nejen chovatel, ale též i tato osoba na paměti, že zvíře se často chová intuitivně, a pudovému chování se nedá zabránit, a ani je nelze často předvídat. To samozřejmě nezbavuje odpovědnosti majitele zvířete, který zanedbal přijetí preventivních opatření, příp. i třetí osobu, která se svým jednáním na vzniku škody podílela.

Při chovu zvířat provozním (podnikatelským) způsobem má provozovatel širší odpovědnost než chovatel domácího zvířete. Příčina vzniku škody však musí mít svůj původ v samotné povaze chovatelské činnosti. V praxi se bude jednat zejména o škodu způsobenou v důsledku úniku zvířat z uzavřeného prostoru na cizí pozemky či škodné následky z důvodu nepředvídané reakce zvířete, např. splašení koně při rekreační projížďce.

Právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou volně žijící zvěří zohledňuje zvláštní povahu této zvěře a způsob regulace jejího chovu. Zde je třeba odlišit, zda škodu způsobila volně žijící zvěř, u níž odpovědnost za zákonem vymezené škody leží na uživateli honitby, nebo zda půjde o odpovědnost vlastníka zvěře chované v uzavřené oboře, a v neposlední řadě, zda škodu způsobila zvěře, jejíž početní stavy nelze lovem omezovat, přičemž zde bude za škodu odpovídat stát.

Literature:

- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 1394 s.
- Vojtek, P. Přehled judikatury ve věcech náhrady škody. Praha: ASPI, a.s., 2006, 712 s.
- Čechura, V. Myslivost a právo. 1. vydání. Praha: Orac, 2000, 215 s.

Contact – email

41762@mail.muni.cz